

Åldrandets behov är inte främst aktivitet

Mitt i allt slöskrollande blir jag påmind. På Tiktok lägger [en urgullig ponny sitt huvud i en åldrad kvinnas knä](#). Först kommer min vanliga invändning: Varför måste de ta in hästar inomhus, även om de är små, på äldreboenden? Kan inte de äldre få hjälp ut? Finns det ingen trädgård där de kan träffas. Ljudet av hästens hovar mot det blanka golvet. Och det är omöjligt att inte tänka- vad händer när – ja du fattar. Okej, hästen gör ett bra jobb, och den här lilla filmsnutten är ett led i marknadsföringen för fler besök på boenden.

Men så kommer också känslan av hur utlämnad kvinnan är. Hon som klappar. Ett obehag smyger sig på. Vill hon att bilden av henne ska spridas över hela världen? Så påminns jag igen om dokumentären. Den som blev så positivt omskriven. Och som gav mig helt motsatta känslor.

Leva tills jag dör, kom 2022 och [går att se på URplay](#). Tre manliga regissörer och en kvinnlig, läser jag nu på [filmens hemsida](#). Där finns också utdrag ur alla de översvallande recensionerna. Så här [skrev till exempel DN](#):

*"Ibland samlas de boende i allrummet så att personalen kan läsa upp kommentarer de fått på sina inlägg. Aktivitetscoachen Monica Lyander är verksamhetens bultande hjärta och den som håller "oldisarna" sysselsatta. Särskilt starkt är bandet till Eleonora som flyttade in på Kyrkbyn i samma veva som Monica började jobba där. **Likt en dervish virvlar** Monica genom avdelningen för att hantera allt från livsuppehållande insatser till utdelning av kräfthattar."*

Där recensenterna ser humor, medkänsla och glädje ser jag en aktivitetscoach på randen till sammanbrott, som inte kan koppla av, glaset med brustabletten som löses upp återkommer

flera gånger. Som köper en spetsbh till Eleonoras 100-årsdag och verkligen tror att mottagaren blir glad. Som inte kan hantera sorgen när Eleonora dör. Som säger till de boende vid en samling: *"Ni får inte dö"*.

Filmen är väl tänkt att handla om de äldre, men de talar aldrig direkt till oss. De blir ändå bara objekt.

Vi är nog alla svältfödda på goda exempel när det kommer till en fungerande äldrevård, särskilt efter pandemin, tror DN-recensenten. Men hur kan vi tro att kräfthattar och spetsbh:ar är en fungerande äldrevård? För mig klingar bara en tondövhet för vad åldrandet innebär, en okunskap om gerotranscendensen.

Lars Tornstam var äldreforskare vid Uppsala universitet och den som utformade den sociologiska teorin bakom gerotranscendensen. Den beskriver hur vi när vi blir äldre ändrar vårt sätt att uppfatta jaget, relationerna till andra och livet som helhet. Anpassningen till att livet går mot sitt slut börjar redan i tidig vuxenålder. Vi lär känna oss själva bättre, blir mindre intresserade av ytliga sociala relationer och materiella saker. Behovet av att vara ensam och i lugn och ro fundera över och summera sitt liv blir större. När vi tror att äldre upplever sig ensamma är det i stort en projicering, menade Tornstam. Visst, den som blir riktigt gammal förlorar många nära och känslan av ensamhet ökar igen, men ensamast upplever sig människan i 30-årsåldern.

Som äldre får vi en ökad känsla av att höra ihop med både tidigare och kommande generationer, med något större än oss själva och vi får en känsla av sammanhang. Allt det här gör att vi också är mer tillfreds med livet.

Vi mognar och utvecklas hela livet. Det är hoppfullt. Men om vi funderar över hur den äldreomsorg skulle se ut som mötte oss i gerotranscendensens behov är det nog en helt annan omsorg än den vi kan få av en aktivitetscoach. Hjälpa att summera, titta tillbaka, försonas med det som blev mindre bra,

få diskutera existentiella frågor.